

Aşağıdaki sorularımın Milli Eğitim Bakanı Yusuf TEKİN tarafından Anayasa'nın 98. ve TBMM İç Tüzüğü'nün 96. ve 99. Maddeleri gereğince yazılı olarak yanıtlanmasını arz ederim.30.07.2026

Ahmet ŞIK
İstanbul Milletvekili

2 Temmuz 2026 tarihinde TBMM Başkanlığına sunulan (2/3755) esas numaralı, 28 maddelik “Yükseköğretim Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi” kamuoyunda ağırlıklı olarak *öğrenci affı* üzerinden tartışılmaktadır. Ancak teklifin içeriği incelendiğinde, akademik özgürlüğü, üniversite özerkliğini ve akademisyenlerin özlük haklarını olumsuz etkileyecek, anayasaya aykırı ve hukuki açıdan tartışmalı hükümler barındırdığı görülmektedir. Teklif 14-15 Temmuz 2026 tarihinde TBMM Milli Eğitim, Kültür, Gençlik ve Spor Komisyonunda görüşülmüş ve 282 Sıra Sayılı Komisyon Raporu ile Genel Kurula sevk edilmiştir. Bu önergede kullanılan madde numaraları, söz konusu rapordaki nihai numaralandırmaya göre belirlenmiştir.

Teklifin 25. Maddesi ile 7315 sayılı Güvenlik Soruşturması ve Arşiv Araştırması Kanunu kapsamına dahil edilecek şekilde “yükseköğretim kurumlarında çalışacak öğretim elemanları” ibaresinin eklenmesi öngörülmektedir. Bu düzenleme, Anayasa'nın 130. Maddesiyle güvence altına alınan bilimsel özerklik ve akademik özgürlük ilkesiyle doğrudan çelişmektedir. Nitekim benzer nitelikte bir düzenleme, Anayasa Mahkemesinin 2019 tarihli bir kararıyla (E.2018/73, K.2019/65), idarenin takdir yetkisinin keyfiliğe açık biçimde genişletildiği ve kanuni güvenceden yoksun olduğu gerekçesiyle iptal edilmiştir. Kanun teklifiyle yasal hale getirilmeye çalışılan bu durum, atama süreçlerinde yargı kararlarına dayanmayan keyfi değerlendirmelere neden olabileceği ve özellikle genç akademisyenler üzerinde bir baskı unsuru oluşturabileceği yönünde ciddi endişeler yaratmaktadır.

Teklifin 1. Maddesi ise Anayasa Mahkemesinin 28/06/2022 tarihli ve 2019/39033 başvuru numaralı kararı ile mülkiyet hakkı ve ayrımcılık yasağının ihlal edildiğine hükmettiği bir uygulama olan yabancı uyruklu tıpta uzmanlık öğrencilerine döner sermaye ek ödemesi yapılmaması uygulamasını yasal güvenceye kavuşturmayı hedeflemektedir. Bu durum, aynı işi yapan, aynı nöbeti tutan sağlık çalışanları arasında uyruk temelinde bir ücret ayrımcılığını kalıcı hale getirecektir. Bu düzenleme, Anayasa'nın 10 ve 55. Maddelerindeki eşitlik ve adil ücret ilkelerinin yanı sıra, yukarıda anılan Anayasa Mahkemesi kararına açıkça aykırıdır.

Teklifin 9. Maddesi, YÖK'ün vakıf üniversiteleri üzerindeki idari yaptırım yetkilerini genişletmektedir. Anayasa Mahkemesinin 28/12/2023 tarihli kararında (E.2020/55, K.2023/228) faaliyet izninin durdurulması ve kaldırılmasına ilişkin önlemlerin idari bir tasarrufla her zaman değiştirilebilir nitelikte olmasının, idari yargı denetimi güvencesini sağlayamayacağı tespit edilmiş ve bu nedenle konunun kanunla düzenlenmesi gerektiğine işaret edilmiştir. Teklif bu zorunluluğu yerine getirmeyi amaçlasa da yaptırımların hangi üniversiteye ne zaman uygulanacağını yine YÖK'ün takdirine bırakılması, hukuki güvencenin fiilen sağlanıp sağlanamayacağı tartışmasını gündemde tutmaktadır. Nitekim, kanun bu haliyle, İstanbul Bilgi Üniversitesinin faaliyet izninin 22 Mayıs 2026'da Cumhurbaşkanlığı kararıyla kaldırılıp üç gün süren protestoların ardından 25 Mayıs'ta yine idari bir kararla geri verilmesi benzeri örneklerin tekrar yaşanmasını engellemeyecektir.

Teklifin 3. Maddesi ile sözleşmeli ğretim üyesi istihdamının kapsamı tamamen Yükseköğretim Kurulunun takdirine bırakılmaktadır. Bu düzenleme, akademik kadro planlamasını üniversitelerin kendi ihtiyaç ve önceliklerinden koparıp merkezi idarenin inisiyatifini önemli hale getirmektedir. Maddeyle ayrıca, yaş haddini dolduran ancak sözleşmeli olarak görevine devam eden ğretim üyelerine ek ders ücreti, gelişim ödeneği ve akademik teşvik ödeneğinden “yararlanabilir” şeklinde ihtiyari bir imkân tanınmaktadır. Bu düzenleme, söz konusu mahrumiyeti bir hak olarak değil, idarenin takdirine bağlı bir imkân olarak tanımaktadır.

Tüm bunlar yanında, vakıf üniversitelerinde çalışan akademisyenlerin ve yükseköğretim emekçilerinin yaşadığı güvencesizlik, kâr-zarar odaklı yönetim anlayışının getirdiğı keyfi işten çıkarmalar gibi kronikleşmiş özlük hakkı sorunlarına ilişkin somut koruyucu düzenlemelerin teklifte yer almadığı görölmektedir. Ayrıca, geniş bir kesimi ilgilendiren öğrenci affı düzenlemesinin akademik alanda köklü ve tartışmalı idari değişikliklerin yer aldığı bir teklif paketi içerisinde sunulması kamuoyunda eleştirilere neden olmaktadır.

Bu bağlamda;

1. Teklifin 25. Maddesi ile ğretim elemanlarının güvenlik soruşturması ve arşiv araştırması kapsamına alınmasının, Anayasa ile güvence altına alınan akademik özerklik ve bilgi üretimi süreçleri üzerindeki olası etkileri hususunda Bakanlığınızca bir çalışma yapılmış mıdır? Atama süreçlerinde idarenin takdir yetkisinin sınırlarını belirleyecek ve yargısal denetime imkân sağlayacak ne tür hukuki güvenceler öngörülmektedir?
2. Teklifin 1. Maddesi ile yabancı uyruklu tıpta uzmanlık öğrencilerinin ürettikleri sağlık hizmetine karşılık döner sermaye gelirinden pay almalarının engellenmesinin hukuki gerekçesi nedir? Kamu hastanelerinde aynı işi ve nöbeti üstlenen hekimler arasında uyruk bazlı bir gelir eşitsizliği yaratılması, eşit işe eşit ücret ilkesiyle ve emeğin karşılığının ödenmesi gerekliliğı ile nasıl bağdaştırılmaktadır?
3. Teklifin 9. Maddesi ile YÖK’e tanınan geniş idari yaptırım yetkilerinin, vakıf üniversitelerinin idari ve bilimsel özerkliği üzerindeki olumsuz etkilerini önlemek adına hangi denetim mekanizmaları işletilecektir? İstanbul Bilgi Üniversitesi örneğinde olduğu gibi bir vakıf üniversitesinin faaliyet izninin geçici olarak durdurulması aşamasında, idarenin takdir yetkisini sınırlandıran somut yargısal denetim güvenceleri nelerdir?
4. Vakıf üniversitelerinde çalışan akademisyenlerin yaşadığı güvencesiz istihdam, ücret eşitsizliği ve keyfi işten çıkarmalar gibi yapısal sorunların çözümüne yönelik, çalışan haklarını doğrudan koruyan ek bir kanuni düzenleme yapılması planlanmakta mıdır?
5. Teklifin 7. Maddesi’nde yer alan, savunma davetine verilen sürede yanıt vermeyen soruşturulananın savunma hakkından vazgeçmiş sayılacağına ilişkin hükmün, hak kaybına yol açmaması için ne tür ek güvenceler öngörülmektedir? Bu sürenin yetersiz kalabileceğı durumlar (yurt dışında bulunma, sağlık sorunu vb.) için bir istisna mekanizması düşünülmüş müdür? Bunun yanında, soruşturma süreçlerinde idari amirlerin geniş yetkilerle donatılmasının üniversitelerdeki eleştirel düşünce ve özgür akademik ortam üzerinde yaratacağı muhtemel otosansür ve baskı riskine karşı akademisyen ve öğrencilerin mağdur olmalarını önleyecek somut düzenlemeler öngörülmekte midir?

6. Teklifin 3. Maddesi ile sözleşmeli öğretim üyesi sayısının bölüm, program veya yükseköğretim kurumu itibarıyla sınırlandırılmasında Yükseköğretim Kurulunun esas alacağı ölçütler nelerdir? Ayrıca, aynı maddede, yaş haddini dolduran öğretim üyelerinin ek ders ücreti ve akademik teşvikten mahrumiyetini gidermeye yönelik bu düzenleme neden bir hak olarak değil, idarenin takdirine bağlı bir imkân olarak tanımlanmıştır?
7. Teknoloji Transfer Ofislerine, akademisyen ve öğrencilerin bilimsel çalışmalarından doğan buluşlar üzerindeki hak sahipliğini devralma ve özel sektör şirketleriyle ortaklık kurma yetkisi verilmesinin hukuki gerekçesi nedir? Bilimsel üretimin mülkiyet haklarının Teknoloji Transfer Ofislerine devredilmesi ile ortaya çıkması muhtemel olan kamusal bilgi üretiminin piyasa koşullarına bağımlı hale gelmesi durumunu engelleme konusunda ne tür önlemler düşünülmektedir?
8. Teklifin 6. Maddesi ile akademik hırsızlığı fiilen üreten ve buna aracılık edenlere getirilen meslekten men cezasının uygulanmasında “aracılık etme” veya “başkasının yerine çalışma üretme” eylemlerinin hukuki ve somut kanıtları hangi somut kıstaslara ve kanıtlama yöntemlerine dayandırılacaktır? Asılsız veya kötü niyetli ihbarlara karşı soruşturulan akademisyeni koruyacak bağımsız bir inceleme mekanizması öngörülmekte midir?
9. Öğrenci affı düzenlemesinde Milli Güvenlik Kurulunun veya idari makamların “milli güvenliğe karşı faaliyet” tespitleriyle ilişkisi kesilenlerin af kapsamı dışında tutulmasının hukuki dayanağı nedir? Mahkeme kararı bulunmayan, tamamen idari ve siyasi değerlendirmelere dayanan bu tür engellemeler, Anayasa’nın hukuk devleti ilkeleriyle çelişmemekte midir?
10. Yükseköğretim sistemini bütünüyle etkileyecek bu kapsamdaki bir düzenlemenin hazırlık sürecinde Üniversitelerarası Kurul, öğretim elemanı sendikaları, öğrenci temsilcileri ve ilgili meslek örgütlerinin görüşüne başvurulmuş mudur? Başvurulmuşsa, konuyla ilgili rapor ve tutanaklar kamuoyuyla paylaşılacak mıdır?